

שליח עושה שליח

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד א
שליחות מנלן? דתניא: ושלח - מלמד שהוא עושה שליח, ושלחה - מלמד שהיא עושה שליח, ושלח ושלחה - מלמד שהשליח עושה שליח.

שליח שחלה

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף כט עמוד א
מתני'. המביא גט בא"י וחלה - הרי זה משלחו ביד אחר, ואם אמר לו טול לי הימנה חפץ פלוני - לא ישלחנו ביד אחר, שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר.

גמ'. אמר רב כהנא: חלה תנן. פשיטא, חלה קתני! מהו דתימא ה"ה אף על גב דלא חלה, והאי דקתני חלה - אורחא דמילתא קתני, קמ"ל. היכי דמי? אי דא"ל הולך, אף על גב דלא חלה נמי! ואי דא"ל את הולך, אפי' חלה נמי לא! ואי רשב"ג, אפילו חלה נמי לא! דתניא: הולך גט זה לאשתי - ה"ז משלחו ביד אחר, את הולך גט זה לאשתי - הרי זה לא ישלחנו ביד אחר, רשב"ג אומר: בין כך ובין כך אין השליח עושה שליח! איבעית אימא: הולך, והוא דחלה; ואי בעית אימא: את הולך, וחלה שאני; ואי בעית אימא: רשב"ג היא, וחלה שאני. תנן: המביא גט בא"י וחלה - הרי זה משלחו ביד אחר, ורמינהו: אמר לשנים תנו גט לאשתי, או לשלשה כתבו גט ותנו לאשתי - הרי אלו יכתבו ויתנו; אינהו אין, אבל שליח לא! אמר אביי: התם טעמא מאי - משום בזיון דבעל, הכא בעל לא קפיד. רבא אמר: משום דמילי נינהו, ומילי לא מימסרן לשליח. מאי בינייהו? איכא בינייהו: שליח מתנה, ובפולוגתא דרב ושמואל, רב אמר: מתנה אינה כגט, ושמואל אמר מתנה הרי היא כגט.

רש"י מסכת גיטין דף כט עמוד א

מתני'.

המביא גט בא"י - שאין צריך לומר בפני נכתב ונחתם.

משלחו ביד אחר - ועושה שליח מאליו ושלא בב"ד.

ואם אמר לו - בעל לשליח.

טול לי הימנה חפץ פלוני - כשתתן לה את הגט לא ישלחנו ביד אחר.

גמ'.

חלה תנן - דאניס וה"ה לכל אונסין אבל אי לא אניס לא ישלחנו ביד אחר.

אי דאמר ליה הולך - ולא אמר ליה אתה בעצמך הולך.

ואי - מתני' ר"ש.

אפילו - לא אמר ליה אתה הולך כי חלה נמי לא.

ה"ז משלחו כו' - ולא מפליג בין חלה ללא חלה ועושה שליח אחר דהולך לא משמע אלא טרח שיבא גט זה לידה.

איבעית אימא - מתני' דאמר ליה הולך ואפ"ה בעינן חלה דברייתא דקתני ה"ז משלחו והוא דחלה.

ואיבעית אימא - מתני' דאמר ליה את הולך וחלה שאני וברייתא דקתני לא ישלחנו בדלא חלה וכן נמי כי תוקמא

כרבן שמעון חלה שאני ור"ש בשלא חלה.

אמר לשנים תנו גט לאשתי - ולא נתן להם גט עשאן עדים ואף על פי שלא אמר להם אתם עצמכם כתבוהו הרי אלו

יכתבו ויתנו ולא יאמרו לסופר ויכתוב כדמפרש לקמן.

או לשלשה כתבו גט כו' יכתבו - הם עצמם שהרי אמר להם כתבו אבל אמר לשלשה תנו גט לאשתי יאמרו לאחרים ויכתבו ויתנו מפני שעשאן ב"ד ורשאין לעשות שליח אלמא אין היחיד עושה שליח. בזיון דבעל - שעליו לכתוב את הגט ואינו רוצה שידעו בו רבים שאינו יודע לכתבו. הכא - גבי הולכה.

לא קפיד - דמאי קפידא איכא.

רבא אמר - התם היינו טעמא דלא משוו שליח שלא מסר להם אלא דברים ואין בדברים כח להיות חוזרים ונמסרים לאחר אבל גט דאית ביה מששא חוזר ונמסר.

שליח מתנה - שאמר בעל הבית לב' עדים כתבו שטר מתנה לפלוני אי טעמא דגט משום בזיון הוא הכא ליכא למימר הכי שהרי אין עליו לכותבו דתנן (ב"ב דף קסז:): והמקבל נותן את השכר הלכך אם ירצו יאמרו לאחרים ויכתבו ולמ"ד מילי לא מימסרין הני נמי לא מימסרין.

חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף כט עמוד א

א"ר כהנא חלה תנן. פי' ואף על גב דכתיב ושלח ושלחה ודרשינן בפרק האיש מקדש (מ"א א') מלמד שהשליח עושה שליח, ובין חלה ובין לא חלה משמע, דמידי חלה כתיב, מיהו אמור רבנן דחלה בעינן משום דאיכא אינשי קפדני דקפדי ואי שמעי מבטלי שליחותיהו, אבל בחלה ליכא דקפיד, אי נמי קרא להיכא דגלי בעל דעתיה דלא קפיד איצטריך כי ההוא דסוף המביא תניין ואתו רבנן ופרישו דחלה נמי לא קפיד.

חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף כט עמוד א

ומשמע דכי אמרינן חלה דוקא הני מילי בשליח ראשון שמא בעל רוצה לגרש על יד זה יותר מאחר, אבל שליח שני אף על פי שלא חלה עושה שלישי, דבעל לא קפיד ביה דלא ידע מנו ואיהו לא שוייה שליח, ושליח ראשון ודאי לא קפיד, וכי תימא בעל גופי' קפיד ולא בעי שידעו כולן בגירושין, זו אינה קפידא שאפילו נותן לה בחדרי חדרים עתיד הדבר ליוודע לכל, ועוד מה לי תרי מה לי תלתא אלא כיון שאינו שלוחו דאי אפשר לומר ע"י זה היה רוצה לגרש יותר מיד אחר אין כאן מקפיד, זהו דעתי בזה, אבל מאחר שכתבתיה חזרתי בי משום שמצאתי לרבנו הגדול ז"ל שכתב ש"מ דשליח שליח אם חלה עושה שליח אלמא חלה דוקא, ודבריו אמת.

תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף מא עמוד א

מלמד שהשליח עושה שליח. ואפי' לרשב"ג דאמר בפ' כל הגט בין אמר לו הולך גט לאשתי בין א"ל את הולך אין השליח עושה שליח מודה הוא שאם נתן לו רשות לעשות שליח שיעשה שליח.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף כט עמוד ב

גמ'. אמרו ליה רבנן לאבימי בריה דר' אבהו, בעי מיניה מרבי אבהו: שליח דשליח משוי שליח או לא? אמר להו: הא לא תיבעי לכו, מדקתני אין השליח האחרון, מכלל דמשוי שליח ... אמר רבה: שליח בא"י עושה כמה שלוחין. {שאין צורך להעיד בפני נכתב ובפני נחתם} אמר רב אשי: אם מת ראשון - בטלו כולן. אמר רב בר רב אשי: הא דאבא דקטנותא היא, אילו מת בעל מידי מששא אית בהו? כולהו מכח מאן קאתו? מכח, דבעל קאתו, איתיה לבעל איתנהו לכולהו, ליתיה לבעל ליתנהו לכולהו.

רש"י מסכת גיטין דף כט עמוד ב

שליח דשליח - השליח השני שנעשה בב"ד.

האחרון - ולא תנן השני.

...

אם מת ראשון - עד שלא הגיע הגט לידה.
בטלו כולן - קסבר מכחו באו.
דקטנותא היא - בקטנותו אמר אבי שמועה זו שיש להשיב עליה.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קמא

סעיף מא

שליח שעשה שני, ושני שלישי, אם מת הבעל נתבטלו כלם. אבל אם הבעל קיים, אף על פי שמת השליח הראשון, לא נתבטל שליחות השאר, מאחר שהבעל קיים.

סעיף מב

אם מת שליח שני, יכול שליח ראשון ליטלו מיורשיו של שני, ויוליכנו או ישלחנו ביד אחר.

טור אבן העזר הלכות גיטין סימן קמא

ואפי' מת השליח הראשון לא נתבטל השליחות כל זמן שהבעל קיים מת הבעל בטלו כולם כתב הרמ"ה שאם מת השליח השני לא נתבטל בכך שליחות של ראשון ויכול ליטלו מיורשיו של ב' ויוליכנו לה או ישלחנו ביד אחר ולא נאמר בזה כבר עשה שליח שליחותו כדאמרין גבי עדים שחתמו בשטר ונאבד השטר לפי שלא נגמרה שליחות זה עד שיגיע גט לידה:

ט"ז אבן העזר סימן קמא ס"ק כו

סעיף מב (כו) לטלו מיורשיו - נראה הטעם דשליח ראשון נגד השני הוה כבעל נגד השליח לפי זה אפילו השליח השני חי יכול הראשון לבטלו וליקח אצלו הגט דאם תאמר שנסתלק הראשון לא הוה לו לחזור ליטלו מיורשיו שני ולגרש בו אלא ודאי דהשליח הראשון הוא ממש במקום הבעל שהרי כתב לו ידך כידי וכו' וכאן לא נתכוין אלא שליח כיון דמת השני הוה הגט בטל כאלו מת הבעל:

פתחי תשובה אבן העזר סימן קמא

סעיף מא (מב) אף על פי שמת השליח - כתב המל"מ פ"ו מה"ג דין י"ו נסתפקתי אם שליח ראשון מבטל שליח שני מי אמרי' נהי דיש לו כח למנות שליח מ"מ כולהו מכח בעל קאתי ואין לו כח לבטל דומיא דמת שליח ראשון דמתגרשת ע"י שני או דילמא שאני מת מהיכא דביטל בפירוש ולא מצאתי גילוי לדין זה

...

ועיין בס' יד המלך פ"ו מה"ג שהזכיר שם ספיקו של המל"מ הנ"ל ודעתו דשליח ראשון אין יכול לבטל שליח שני משום דתיכף כשבא הגט מיד השליח ראשון ליד שליח שני כלתה שליחותו והיה כלא היה כלל ואין לראשון עוד תורת שליח כלל דהוי כאילו הבעל בעצמו מינה שליח השני לשליח הגט ואיגלאי מלתא למפרע דהשליח הראשון לא היה שום שליח כלל כו' הגע בעצמך אם השליח ראשון ביטל את השליח שני והבעל רוצה בקיומו דבר מי יקום בודאי של הבעל כיון דהבעל לא פירש בשעת מינוי השליחות שיהיה לו רש' בין למנות ובין לבטל וכעת נמצא ששינה מדעת הבעל כו' וממילא אף אם גם הוא נתרצה אח"כ מ"מ כיון דבשעת מעשה אין בביטולו של השליח כלום והגט כבר הגיע מיד שליח שני ליד האשה שוב אינו מועיל הריצוי של הבעל אחר כך עכ"ד ע"ש.

שו"ת הריב"ש סימן רכח

{על דבר מינוי אנשים לסמכות על הקהל, האם הגוף המורשה לכך יכולים למנות שליח לברור אנשי הוועדה} תשובה: נראה, שבכל התורה כלה שליח עושה שליח, אף על גב דלא פירש לו הבעל דבר, במידי דליכא קפידא ולא הוה מילי. דכיון דאית לן הכי בגרושין, כדנפקא לן בפ' האיש מקדש (מ"א): ושלחה, מלמד שהשליח עושה שליח, הכי נמי אמרינן במילי אחריני, משום דילפינן מגרושין. ואף על גב דכי בעינן למילף התם קדושין מגרושין, פרכינן: מה לגרושין שכן ישנן בעל כרחה! וכן כי בעינן למילף תרומה מגרושין, פרכינן: מה לגרושין שכן חול! היינו למילף עקר שליחות מהתם, שיהא אפשר לעשותו ע"י שליח; אבל בתר דאית לן דבכל התורה כלה שלוחו של אדם כמותו, שפיר ילפינן מגרושין, שהשליח עושה שליח, ולא פרכינן דגלויי מלתא בעלמא הוא. ועוד י"ל בדרך אחרת, דכי ילפינן (שם /קדושין/ מ"ב): שלוחו של אדם כמותו, מדכתיב בפסח: ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, **כמותו ממש ילפינן**; שהרי קרא השליח בשם כל הקהל, **וא"כ השליח כבעלים לגמרי**. ובגרושין, דלא קרא השליח בשם הבעל, אלא שריבה הכתוב מושלח שהבעל יכול לגרש ע"י שליח, איצטריך רבויא אחרינא לומר שהשליח עושה שליח. והשתא לא איצטריך לרבויא בגרושין שהשליח השני יוכל לעשות שליח שלישי, ואף על פי שהדין כן, כדאיתא בפרק כל הגט (כ"ט:), **משום דכיון דשלוחו של אדם כמותו לגמרי, כדנפקא לן מפסח, הרי גם השליח הב' יהיה כמו השליח הראשון לגמרי, ויכול למנות גם הוא שליח ג' וכן לעולם**. ומדגלי קרא בגרושין, שהשליח עושה שליח, גם השליח השני עושה שליח ג', בגרושין כמו בפסח, ולא פרכינן: מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח, או: שכן ישנם במחשבה, דגלויי מילתא בעלמא הוא. וכיון דנפיק לן מפסח וגרושין שליחות בכל התורה כלה, **אית לן שהוא כמותו לגמרי, והשליח ראשון עושה שליח שני, ושני שלישי, וכן לעולם, במידי דליכא קפידא, אף על פי שלא פירשו הבעלים לשליח ראשון שיוכל למנות אחר תחתיו...**